

ventionele tentoonstellingen, stationaire en varende museumschepen, een werkende scheepswerf en *living history*. In Nederland is het besef er, maar het beleid nog niet. Datzelfde geldt voor educatie. Al in de jaren vijftig weet men dat museumeducatie meer is dan het rondleiden van en korting geven aan schoolgroepen, zoals al sinds de dagen van de Koninklijke Yachtclub gebeurt. Maar voornamelijk is educatie een nevenactiviteit van het secretariaat. In 1971 nemen Van Overeem en conservator mevrouw E. Bos deel aan het negende ICOM-congres in Parijs en Grenoble dat geheel in het teken staat van *Education and Museums*. Dit onderwerp staat in de museumwereld ook nationaal op de agenda en de gemeente Rotterdam raakt eveneens geïnteresseerd. In 1973 krijgt het museum een 'educatieve dienst'.³⁶ De grote verandering ten opzichte van het verleden is de bredere doelgroep. Vanaf de oprichting heeft het Maritiem Museum de leerlingen van nautisch en technisch onderwijs als belangrijke gebruikers van het museum gezien. Rond 1970 richt men zich, samen met de 'Centrale Schoolrecreatiecommissie' in het stadhuis en met educatoren van Boymans-van Beuningen en het Historisch Museum, op de onderwijswereld in het algemeen. Daar komt bij dat de gemeente in 1970 besluit de gemeentelijke musea gratis open te stellen.³⁷ Mede daardoor stijgt het bezoekersaantal in de jaren zeventig spectaculair: van circa dertigduizend rond 1970 tot in de vijftigduizend vanaf 1974. Van samenwerking met het Instituut, dat in die jaren de luchtvaart afstoot en zijn naam verandert in Nationaal Instituut voor Scheepvaart en Scheepsbouw (NISS), is nog altijd

geen sprake. Het NISS verkeert in een moeilijke fase. De bezoekersaantallen en de inkomsten lopen terug. Directeur H.V. Quispel treedt na 24 jaar af wegens gevorderde leeftijd en vanuit de gemeente komen signalen dat Museum en NISS eens moeten gaan nadenken over integratie. Voormalig hoofd Collecties en conservator L. Akveld, in 1971 in dienst getreden van het Museum, herinnert zich:

Bestuurlijk was daar natuurlijk veel voor te zeggen, maar zolang Quispel daar zat was er geen denken aan. Mevrouw Van Overeem en hij waren bepaald geen vrienden. Bovendien waren het de leden van de Commissie van Toezicht waarvan in die jaren vooral de oude Blussé en Cees van Dam de kopstukken waren, die de zaken gewoonlijk als heren onder elkaar regelden.³⁸ Daar hadden ze geen gemeentelijke werkgroepen bij nodig.³⁹

Maar de dagen van een schijnbaar onbeperkte zeggenschap in eigen huis lijken voorbij. Zowel het Museum als het NISS krijgen meer dan voorheen met de gemeente te maken. Dat geldt al helemaal wanneer er begin jaren zeventig plannen gemaakt worden voor een metrolijn naar Rotterdam-West en Schiedam die zal leiden tot de sloop van het dan nog maar dertig jaar oude pand aan het Burge-meester s'Jacobplein. De Rotterdamse Kunststichting (RKS), in 1945 opgericht om het gemeentebestuur van inhoudelijke adviezen over de subsidie aan culturele en kunstinstellingen te voorzien, trekt onder directeur Adriaan van der Staay de regie van de culturele sector steeds meer naar zich toe.